సందా కంబళం

ఆరడుగులకు వొక్క అరించి తక్కువ యెత్తు. అందిన మేరకు భూసారాన్నంతా పీల్చినా పెద్దగా లావుకాలేని ముదురు సర్కారు కంప మొద్దులా శరీరం, ముప్పయ్యేళ్ళ సర్వీసులో రాటుదేలిన గండుముఖం, అలవాటయిన వోర్పు యెప్పుడు జారిపోయి కోపం ముంచుకొస్తుందా అన్నట్లుండే చిన్నకళ్ళు, గద్దముక్కు, బింగి చెవులు, బీడీలతో, నానా సిగరెట్లతో, దొరికిన 'మందు'లతో, నాటు తిట్లతో లావెక్కియా అన్నట్లుండే మొరటు పెదాలు, మోచేతులు దాటిన అరచేతుల తెల్లస్లాకూ, నలిగినా యిస్త్రీతో నిలుక్కున్న ఖాకీ నిక్కరు, రిటయిరయ్యేందుకు సిద్ధంగా వున్న పదకొండోసైజు చెప్పులు, టోపీ లేని నాలుగు పీచులు కన్పించే బట్టతల, లాటీకర్ర వుండాల్సిన కుడిచేతిలో ఖాకీ సింగిల్‌మీల్స్ కేరియరు.

–ఇదీ హోటల్లోకి ఆ మధ్యాహ్నం వచ్చిన కొండయ్య మఫ్టీ ఆకారం.

మఫ్టి కొండయ్యనూ, అతని చేతిలోని మీల్స్ కేరియరును హోటలు ప్రొప్రయిటరు చూశాడు. 'రెండు ఫుల్లు మీల్స్ గొరుసుడు' అని మనసులో గింజుకొన్నాడు. గొణుక్కొన్నాడు. కడుపులోనే ఆ యాదను కుక్కుకొన్నాడు.

"రా కొండయ్యా! కూర్చో" అంటూ మర్యాద చేశాడు.

కొండయ్య వొక ఖాళీ టేబులు దగ్గర కుర్చీ సర్దుకొని కూర్చున్నాడు.

అంతలోనే భోంచేసి, చేతులు తుడుచుకుంటూ వచ్చిన ఒక నడివయసాయన "మరీ యింత అధ్వాన్నమైన తిండి పెడితే యెలాగయ్యా? దేవుని దగ్గరే యింత అన్యాయమా?" అని వాపోయాడు.

ప్రొప్రయిటరు తన వ్యాపార కష్టాల్ని వెళ్ళబోసుకొన్నాడు:

"ఏం చెయ్యమంటావయ్యా? ధరలన్నీ పెరిగి పూడుస్తుండాయి. మీరేమో దానిపైన దేవుడి దగ్గరేనా అంటారు. మేమేం మూట్లు గట్టుకుంటా వుండామా? ఇక్కడ మా పాట్లు మేం బడ్తా వుండాము. యెవురికి జెప్పేది? మీ బోటోళ్ళయితే వొక్క దినం కూడా హోటలు నడిపించలేరు."

నడివయసాయన యేమనుకున్నాడో యేమో, మూతి తుడుచుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

ఇది వింటూ "ధరలు పెరిగినా కొండ మీది కొచ్చే జనం తరిగి సస్తారా? గడ్డి పెట్టి సంపాయించే గాడ్దె కొడుకులు పాట్లు పాట్లని కూస్తారు. గట్టిగా అడిగే నాకొడు లేడు," అని కొండయ్య మనసులోనే వాపోయాడు. అయితే ఆ హోటలు వ్యాపారపు పాట్లల్లోని పోలీసుల్ని కూడా ప్రొప్రయిటరు చేర్చిన సంగతి కొండయ్యకు తట్టలేదు.

టేబులు మీదుంచిన కేరియరందుకుంటూ సర్వర్, "సార్! యీ పొద్దు మా వోటల్లో రైసా? కూరలా? సాంబారా? మజ్జిగా? పెరుగులేదు" అని అడిగాడు.

చిన్న కళ్ళతో, గద్ద ముక్కుతో అప్పటికే తింటున్నవాళ్ళ ఆకుల్లోని భోజన పదార్థాల్ని కొండయ్య పరీక్షించే వున్నాడు.

"రైసూ, కూరలూ, సాంబారూ పడెయ్యి" అన్నాడు.

కేరియరును లోపలికి తీసుకొనివెడుతూ సర్వరు ప్రొప్రయిటరు వైపు చూచాడు. 'యీ తద్దినం యెప్పుడు తప్పుతుందా?' అని లోలోపల హైరానా పడుతున్న ప్రొప్రయిటరు "తొందరకానీ" అంటూ సర్వరును పురమాయించాడు. అక్కసును అణచుకోలేక "ఈ పొద్దెవరు దిగినారూ?" అని దీర్ఘం సాగదీశాడు.

కొండయ్యలో కుశ్శు కదిలింది. బూతుల దండకం వల్లించాడు:

"యెవరు ధిగినారంటే? నా మిండగాడు! మా డిపార్టుమెంట్లు పై ఆఫీసర్లు నాకొడుకు సుట్టం. పిళ్ళమ్మల్... డిపార్టుమెంటు మొగుళ్ళతోనే స్వస్తండాం. ఆ పైన మొగుళ్ళకు మొగుళ్ళు... మినిస్టర్లతో పెసల్ డూటీలనీ, బందోబస్తులనీ గాడ్దెసావు. ఈళ్ళంతా సాల్దని ఈళ్ళ కొడుకులూ, సుట్టాలూ, మందీ మర్బలం కొండకు దిగుతారు, యిక్కడంతా కారిపోతాందని! థూ రోజింకా నయం, ఒక్క లంజకొడుకే దిగినాడు. మంద దిగలేదు, యెనకంబడి.

"నిన్న మా పెద్ద మొగుడు డి.అయ్.జీని సాగనంపినామా? ఆ మొన్న మంత్రిగాడొస్తే నిలువుగాళ్ళ సేవా? సల్లంగా కూసోని పై నాకొడుకుల ఫోన్లు, ఆర్డర్లు, తిట్లు! ఒకటా రెన్నట్లు? పెళ్ళాం బిడ్డలున్నారనేది కూడా మర్సిపోవాల. యీ ముండమోపి ఉద్యోగంలో. యీ పొద్దిట్లానా? రేప్పొద్దున యే నాకొడుకు ఏ లంజతో దిగుతాడో తెల్దు. తుత్... నీ యమ్మ... యీళ్ళకు అడ్డమొచ్చినోని కొడుకు కడుపులు పట్టుకొని దొడ్డిదారిన దేవున్ని సూపించాలా? కేరియర్లు పొట్లాలు మోయ్యాలా? యీ కేరియరెత్తుకొని మీలాంటోళ్ళను అడుక్కోవాలా? కొండమీద డూడ్యూటీ కన్నా, కల్యాణ కట్టలో గుండ్లు గొరిగేది మేలు."

"సార్, కేరియరు,"

-సర్వరు కేరియరు టేబులు మీదుంచి హెచ్చరించాడు.

కొండయ్య ఘోష అప్పటికి ఆగింది. వొక్కసారి తెలివి తెచ్చుకున్నాడు. చుట్టూ కలియచూశాడు హోటలునిండా టేబుళ్ళ దగ్గర పసుపు బట్టల పల్లెటూరి భక్తులే. తను మాట్లాడినందుకు యిబ్బంది లేదనుకున్నాడు. అక్కడే ఖోంచేయా లనుకున్నాడు. 'యీ యేడ్పుగంటి ముండాకొడుకు హోటలెందుకులే. పెగా పెరుగు కావాల' అనుకున్నాడు, కేరియరందుకొని హోటలు దాటి అడుగేయ బోతున్నాడు.

"వొక్క ఫుల్లుమీల్సు మిగిలింది," అనుకున్నాడు హోటలు ప్రొప్రయిటరు. అంతటితో ఆగలేదు. కొండయ్య తిట్లు చెవులకు హాయిగా వున్నాయో ఏమో మరో అడ్డు ప్రశ్న వేశాడు:

"మీ డిపార్టుమెంటులో యిట్లాంటి దానికంతా ఫండు పెట్నారు గదా! యిన్ని పాట్లెందుకు?"

ప్రొప్రయిటరు ప్రశ్నతో వెనక్కి వచ్చి కొండయ్య గట్టిగా అంటించాడు:

"ఇదేం మీలాంటోళ్లిచ్చే యెలక్షను ఫండనుకున్నావా? మా డిపార్టుమెంటంటే అంత సులక ననుకున్నావా? మా ఫండుంది నిన్ను కూడా మేపుతా రా! వొక్క కేరియరు కూటికే పులిసి పోతండావు"

హోటల్లో వొక రిద్దరు నవ్వారు. ప్రొప్రయిటరు నోరు పెగల్లేదు. ఎర్ర బడ్డ కొండయ్య గండు ముఖాన్ని చూళ్లేక, గల్లాపెట్టె తెరిచి మూస్తున్నట్లు నటించాడు.

'అమ్మికొడుకు, ఆరేండ్ల కిందట దిగవ తిరుపతిలో రోడ్డుపక్కన వడలమ్ము కునేవాడు. కతలు మాట్లాడుతాడు' అనుకున్నాడు కొండయ్య. 'వీడి దగ్గర తప్ప మరో హోటలువాడితో తానిట్లా మాట్లాడగలడా,' అని ప్రశ్నించుకొన్నాడు. హోటలువాడి అదృష్టాన్నీ తన బ్రతుకునూ బేరీజు వేసుకుంటూ దగ్గర్లో వున్న మరో హోటలు మెట్టెక్కాడు. కేరియర్లో పెరుగు వేయించుకొని, ఆ హోటల్లోనే తానూ భోంచేశాడు. ఆ హోటల్లో కొండయ్య తిట్ల గోడుకు అవకాశం రాలేదు. కేరియరు జోలెలాగా చేతిలో కదలుతోంటే కొండయ్య టి.బి. కాటేజీల వైపు నడిచాడు.

దారి పొడుగునా సనాతన అధునాతన భక్తజన సందోహం అటూ యిటూ, వస్తూ పోతూ. అక్కడి దృశ్యం మఠాలు, పల్లెలు, పట్నాలు నగరాలు కిచిడీ చేసినట్లుంది.

కాలినడక భక్తులు – బస్సులు, కార్ల భక్తులు...
గచ్చపొద జుట్లు, గడ్డాలు – నున్నటి గుండ్లు...
పిలకలు, క్రాపులు, స్టెప్ కటింగులు – పోనీలు, జడలు, కొప్పులు...
దరిద్రంవోడే చింపిరిగుడ్డలు – ఖరీదైన దుస్తులు...
బోసిమెడలు – దిగేసిన ఆభరణాలు...
నెత్తిమీద మూటలు, పెట్టెలు – చంకల్లో వేనిటీబ్యాగులు, యేర్ బ్యాగులు ..
రకరకాల నామాలూ, బొట్లు...
గోవింద గోవిందలు – భక్తి కేమాత్రం సంబంధం లేని మాటలూ వ్యవహారాలూ...

యెవడో రోడ్డుమీద కాషాయరంగు గుడ్డల్లోని భక్తుడు తన వెంట వస్తున్న పల్లెటూరి అమాయిక భజన సమాజంతో అంటున్నాడు:

"అబ్బ! అబ్బ! కలియుగ వైకుంఠ మంటే యిదే! ఎంతెంత దూరాల్నుండి యెంతెంతమంది భక్తులు? ఏం వైభోగం? ఏం స్వామి మహత్తు?"

ఆ మాటలు కొండయ్య చెవిన బడ్డాయి. అంతవరకు తమను తిప్పలు పెట్టేందుకు కొండమీది కొచ్చేవాళ్ళను చెడతిట్టుకుంటూ వస్తున్నాడు. ఆ మాటలతో దేవుడి పవరును గురించి ఆలోచించటం మొదలుపెట్టాడు:

ఈ దేవుడి పవరు సానా గొప్పది. పోలీసోడి పవరుకు ఫులిస్టాపు లేనట్లే, యీ దేవుడి పవరుకూ ఫులిస్టాపు లేదు. పోలీసోడి పవరు దెబ్బకు కేరియరు నిండింది – దేవుడి పవరు దెబ్బకు హుండీ నిండే మాదిరి.

కొండయ్యకు పోలిక బాగానే వుందనిపించింది. మొరటు పెదాల మధ్య నవ్వుకున్నాడు. వొంటబట్టిన భక్తి తత్త్వంవల్ల 'తప్పు తప్పు పోలీసోడి పవరుతో స్వామి మహత్తును పోల్చకూడదు' అనుకున్నాడు. అంతలోనే కొండయ్యకు తన డిపార్టుమెంటు కేడర్లు గుర్తుకొచ్చాయి.

'తనమీద యస్సయి, ఆపైన సి. అయ్యి, డి. వై. యస్పి, యస్పి, డి. యయ్జీ. హోం మంత్రి, ముఖ్యమంత్రి, మధ్యలో గుమస్తాలు, సెక్రటరీలు! ఆ పైన? తన పవరెవరి సేతిలో వున్నట్టు? కేరియ రెవరి పవరుతో తాను మోస్తున్నట్లు? యెవరి కోసం మోస్తున్నట్లు? యెందు కోసం మోస్తున్నట్లు?'

యేదో ఆధారముండాలే కానీ ఆలోచనలకు కొదవుండదు. యీ రకం సందర్భాలొచ్చినప్పుడల్లా గత ముప్పయేళ్ళ 'ప్రజాసేవ'లో కొండయ్య ఎన్నో మార్లు పవరు ఆలోచనలు చేశాడు. తన పవరు కీలకం మాత్రం యింతవరకు పూర్తిగా అర్థమై చావలేదు.

కొండయ్యకు బీడీ పీకాలనిపించింది. స్లాకు జేబులోకి చెయ్యి పోనిచ్చాడు. జేబులో ఖాలీ మంగుళూరు గణేశ్ బీడీకట్ట చేతికొచ్చింది. నిక్కరు యెడమ జేబులోకి చెయ్యిపెట్టేడు. పది రూపాయల కాగితం తగిలింది. వో సిజరు పేకెట్టు, అగ్గిపెట్టే కొనుక్కొన్నాడు. చిల్లర తీసుకొన్నాడు. నిక్కరు జేబులో కొంత పడేశాడు. మిగతా స్లాకు జేబులో వేసుకున్నాడు.

రెండో సిగరెట్టు పీక పారేసి, కాటేజ్ చేరాడు.

కాటేజీలో చల్లని వాతావరణం. టేబులు మీది టేపు రికార్డరులోంచి మహేశ్ యోగి వుపన్యాసం వస్తోంది. ఆ రోజు 'డిపార్టుమెంటు అతిథి' సుబ్బారావు మంచంపై పడుకొని. ఆ వుపన్యాసాన్ని శ్రద్ధగా కళ్ళు మూసుకొని వింటున్నాడు. ఇంగ్లీషు లెక్చరరు కావటంవల్ల, సుబ్బారావుకు మహేశ్ యోగి యింగ్లీషు చిన్మయానంద యింగ్లీషు జలపాతంలా వుండటం లేదనిపిస్తోంది. అయినా యిటీవల భావాతీత ధ్యానంవైపు మనసు మొగ్గిన కారణంగా, మహేశ్ యోగి యింగ్లీషు జ్ఞానబోధలో యేదో అనిర్వచనీయమైన లోతూ, సారమూ వున్నాయని తోస్తోంది. సుబ్బారావుకు మధ్య మధ్య వుదయం 'దర్శించిన స్వామిరూపం' కళ్ళల్లో మెదలుతోంది. మాయా వాదానికి, దేవీ స్తుతికి లంకెవేసిన శంకరాచార్యుడిలాగా, భావాతీత ధ్యానానికి 'స్వామి రూపాని'కి లంకెవేయటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు. 'పార లౌకిక సత్తా' అంటూ 'లౌకిక సత్తా' మీదనే వున్నప్పుడు పాపం సుబ్బారా వంతకంటే యేం చేస్తాడు?

సుబ్బారావు సమాధిని కొండయ్య చూశాడు. లోలోపల మంటలు కక్కుతున్నాడు. 'కూకుంటే పెట్టే నా కొడుకులున్నప్పుడు అంతా కళ్ళు మూసుకొని

తపస్సులు సెయ్యొచ్చు' అనుకున్నాడు – కేరియరును టేబులు మీదుంచి" అప్పా! మీల్సు తెచ్చినా," అని మెల్లిగా అన్నాడు.

సుబ్బారావు యిహలోకంలోకి వచ్చాడు. పేపరికార్డరు ఆపాడు. మౌనంగా భోజనానికి కూచున్నాడు. కొండయ్య లోలోపల తిట్టుకుంటూ వడ్డిస్తు న్నాడు.

"అన్నం, కూరలూ అవీ చాలా బావున్నాయి." అన్నాడు సుబ్బారావు మెచ్చుకోలుగా.

"అప్పా"

"కేరియరు మీల్సు కొండమీద చాలా బావుందే."

"బాగానే వుంటుందప్పా"

"ఇంత చిక్కటి పెరుగు రాజమండ్రిలో కూడా దొరకదే."

"మీకని, స్పెషల్‌గా అన్నీ తెచ్చానప్పా."

సుబ్బారావు మరి భోజనం విషయం మాట్లాడలేదు. తృప్తిగా భోజనం ముగించాడు. టైం చూసుకున్నాడు. 'యేడు గంటలకు తిరుమలా ఎక్స్‌ప్రెస్‌ను అందుకోవాలి. యీ పాటికి యస్సయి రిజర్వు చేయించి వుంటాడు. యీ లోగా మళ్ళీ వోమారు దర్శనం చేసుకోవాలి అనుకున్నాడు. కొండయ్యతో అదే అన్నాడు :

"వీలుంటే మళ్ళీ వోమారు స్వామిని దర్శించుకోవాలి."

తనను మళ్ళీ రమ్మంటాడేమో అని కొండయ్య గుండె గుబేలుమంది. పొద్దున దొడ్డిదారిన దర్శనం చేయించేవేళకు తలప్రాణం తోకకు వచ్చింది. పొకడన్నే అన్నాడు :

"దేవుణ్ణి పోలీసోళ్ళకే తెర్సిపెట్టుకోని వుండామూ" అని. అది జ్ఞాపకం వచ్చి కొండయ్య నీరసంగా అన్నాడు :

"సరె నప్పా ! పొద్దున దర్శనం బాగా అయిందా ?"

"చాల్లా బాగా చేయించావు కొండయ్యా. అన్నట్టు నువ్వు భోంచేశావా ?"

"భోంచేసినా నప్పా, మీరు భోజనానికి వద్దన్నా బలవంతంగా దబ్బిస్తిరి. యిదిగోండి మిగిలిన చిల్లర."

కొండయ్య స్లాకు జేబులోంచి తీసి యిస్తున్న చిల్లరను సుబ్బారావు తీసుకోలేదు. దయగా అన్నాడు :

"వుంచు కొండయ్యా ! మాలాటి వాళ్ళెవళ్ళో పొకట్లు వసుంటారు. నీ భోజనం ఖర్చుంది కదా ! మీ జేబుల్లోది యేంతని ఖర్చు పెడతారు ?"

క్షణకాలం కొండయ్య రాటుదేలిన మనస్సు కలుక్కుమంది. కేరియరు తెమ్మని సుబ్బారావు యిచ్చిన పదితో కేరియరు మీల్సు బిల్లుకు సరిపోయే విధంగా తాను సిగ్గరెట్లు కొన్నదీ, చిల్లర నిక్కరు జేబులో వేసుకున్నదీ, మిగతా చిల్లర మాత్రమే యివ్వటానికి పూనుకున్నదీ కొండయ్యకు గుర్తుకొచ్చింది.

సుబ్బారావు బయటికి వెళ్ళటానికి రెడీ అయ్యాడు:

"కొండయ్యా! నువ్వు కాస్తా రెస్టు తీసుకో. నే నలా వెళ్ళివస్తా" అన్నాడు.

మరో సందర్భంలో నయితే 'మీకు రెస్టుగానీ మాకేం...లో రెస్టా' అనుకొని వుండేవాడు. యిప్పుడనుకోలేకపోయాడు. మనస్ఫూర్తిగా అన్నాడు:

"మాకేం రెస్టాప్పా? మీరు తీసుకోండి."

"నాకు మధ్యాహ్నం నిద్ర అలవాటు లేదులే. నాలుగున్నర కొచ్చేస్తా. వెళదాం."

"గుడికేనా అప్పా?"

"ఆ"

"పోదాం పదండప్పా!"

సుబ్బారావు యేమనుకున్నాడో యేమో, "నువ్వుండు నేను వెళ్ళివస్తా" అన్నాడు. కొండయ్య బలవంతంగా వస్తానని అనలేదు.

సుబ్బారావు గుడివైపు బయలుదేరి వెళ్ళాడు. అతని జేబులో దర్శనానికి మరో వుత్తరం వున్నట్టు కొండయ్యకు తెలియదు.

వుదయం నుంచీ జరిగిన సంగతులు కొండయ్య మనసులో మెదిలాయి. తిరుమలకు కొత్త కాబట్టి, తోడెవరినైనా పంపమని యస్సైని సుబ్బారావడగడం, యస్సై తనను పంపడం, బస్సు టిక్కెట్ల డబ్బు సుబ్బారావే యివ్వడం, వస్తూనే తాను కాటేజీ బుక్కు చెయ్యడం, దర్జాగా భోజనం తెమ్మనకుండా డబ్బిచ్చి మరీ తెమ్మనడం, యిప్పుడు తాను వస్తానన్నా ఒంటరిగా గుడికి వెళ్ళడం గుర్తుకొచ్చాయి. 'కొండకొచ్చే ఆఫీసర్లూ, వాళ్ళ బంధువులూ యిట్లా వుంటే తిప్పలేముంటాయి?' అనుకున్నాడు. మామూలుగా కొండకొచ్చేవాళ్ళు యెన్నెన్ని తిప్పలు పెడతారో ఆలోచిస్తోంటే, ఆమధ్య అనుభవం కొండయ్యకు గుర్తుకొచ్చింది.

నెల రోజుల కిందట హోం డెప్యూటీ సెక్రటరీ కొడుకు భార్యాబిడ్డలతో కొండకొచ్చాడు. ఆ రోజు సి.అయి కూడా కొండ పార్టీ వెంట వున్నాడు. అయ్యగారు అమ్మగారెంత చెబితే అంత. అయ్యగారికి తినగలిగినంత ప్రసాదాలు కావాలి. అమ్మగారు కనపడ్డ రాళ్ళకంతా దండాలు పెట్టాలి. చేతులు నిండుకూ యెవరెవరికో హైదరాబాదులో పంచడానికి మహా ప్రసాదం పొట్లాలు కావాలి. పిల్లలు ముగ్గురయినా పిల్ల రాక్షసులు. యేడాది మూడోపిల్ల మరీ బ్రహ్మరాక్షసి.

గుళ్ళోకి వెళుతూనే గుడి దద్దరిల్లేట్టు గిపెట్టింది. తల్లి వెంటనే కొండయ్యకు అందించింది. సి.అయి మిగలా వాళ్ళకు దర్శనం తిరిగ్గా చేయించి పుణ్యమంతా మూటగట్టుకొని వచ్చేవేళకు, ఆ పిల్ల కొండయ్యను మూడు చెరువుల నీళ్ళు తాగించింది. 'ఈ బతుకొద్దురా నాయనా, దేవుడా' అని మొత్తుకున్నాడు, ప్రసాదం లడ్డు ఆ పిల్ల నోట్లో వేయడంతో, ఆవురావురుమని తీపి చప్పరించి, జొల్లు కార్చుకుంటూ కాస్త దారికొచ్చింది. అమ్మగారొచ్చాక 'పిల్లల కంత తీపి పెడతారా?' అని కేకలేసింది. యింగ్లీషులో అర్థంకాని తిట్లు తిట్టింది.

ఇది చాలదన్నట్టు పెద్దవాడు-చిక్కినా కొండలడ్డులా వున్నవాడు-గెంతుతూ నడుస్తోంటే గుడి తడినేలమీద జారిపడ్డాడు. బాధలో కూడా కన్న అమ్మనూ, నాన్ననూ పిలువలేదు. 'అంకుల్...అంకుల్' అని ఏడుస్తే సి.అయి వైపు చేతులు చాచాడు-తన రక్షణ చూచేది తల్లిదండ్రుల పరిచారకులే అన్నట్టు! కొండయ్య తన పిల్లలకట్లా సేవలుచేయడం గుర్తుకొచ్చిందోయేమో, సి.అయి కొండయ్యవైపు చూసి పిల్లవాణ్ణి యెత్తాడు. అవస్థలు పడుతూ నడిపించాడు. యీ లోగా అమ్మగారు మళ్ళీ దర్శనం చేసుకోవాలనుకున్నారు. గుడి తలుపులు మూస్తున్నారు. సి.అయి తన్ను తరిమాడు. పరుగో పరుగు... మోకాలెక్కడో కలుక్కుమంది. మొన్న మొన్నటిక్కాని కుదురుకోలేదు.

ఇది గుర్తుకొచ్చి సుబ్బారావు గురించి కొండయ్య మంచిగా ఆలోచించ కుండా వుండలేకపోయాడు. ఆ ఆలోచనలవల్లా, అలసటవల్లా నిద్ర పట్టింది. వరండాలో నేలమీదే వారం రోజుల తర్వాత కంటికి నిండుగా నిద్రపోయాడు.

నాలుగున్నర గంటల ప్రాంతంలో సుబ్బారావు తిరిగి వచ్చాడు. గదిలోని తన సామానన్నీ తనే సర్దుకున్నాడు. ఆ తర్వాతనే కొండయ్యను నిద్ర లేపాడు.

ఇద్దరూ బస్ స్టేషన్ చేరుకున్నారు. అప్పుడే బస్ దిగి యెదురుగ్గా హడా విడిగా వస్తూ మరొక మఫ్టీ కానిస్టేబుల్ వాళ్ళకు కన్పించాడు. ముందుగా సుబ్బా రావువైపు తిరిగి అన్నాడు :

"సార్! ట్రెయిన్ టికెట్టు రడిగా వుంది. మా యస్సయి చెప్పినాడు. మీ వెంట నేనొస్తాను. కొండయ్య యిక్కడే వుండాల సార్."

సుబ్బారావు సమాధానంగా నవ్వాడు.

కానిస్టేబుల్ తెచ్చిన చావు కబురుకు కొండయ్య వుడికిపోయాడు. సుబ్బా రావు వైపు సోదర కానిస్టేబులువైపు మిర్రి మిర్రి చూశాడు.

"ఒక్కమాట సార్," అంటూ సోదర కానిస్టేబుల్ కొండయ్యను పక్కకు తీసుకెళ్ళి మెల్లిగా చెప్పాడు :

"మన మంత్రిగారి పి. యే. పార్టీ వస్తాంది. పి.యే మామా, అత్తా, వాళ్ళ అత్తా, మామా వస్తండారు."

"బోగమిల్లు కొల్లబోతాంటే సన్యాసులు గోసు లిప్పుకొని వస్తారంట! నీ యమ్మ...ఉద్యోగం..."

—కొండయ్య పరిసరాల్ని మరచి బండ తిట్లకు దిగాడు.

సోదర కానిస్టేబుల్ నెమ్మదిగా నచ్చ చెప్పాడు:

"పై వాళ్ళ ఆర్డరు. తిడితే నోరు నొప్పేగానీ యేం వొరుగుతాది? వొక గంటలో రెడ్డెప్ప తీసుకొస్తాడు, వాళ్ళను. కిందనుంచే టి. బి. సి. థర్డీన్ బుక్కు చేసినాంలే. నువ్వు ఆడుండి కేరియర్లు రెడీగా పెట్టుకో. కొండమీద మీల్సు యీ మద్దెన నువ్వేగదా చూశేది? రెడ్డెప్ప మిగతా చూసుకుంటాడు. దేవుడి దర్శనమూ అవీ..."

సోదర కానిస్టేబులు, సుబ్బారావును తీసుకొని వెళ్ళిపోయాడు.

సుబ్బారావు కొండ మీదనుంచీ యే శాంతిని మోసుకపోయాడో కానీ, కొండయ్యమాత్రం అశాంతితో కుతకుతలాడిపోయాడు.

తర్వాత రెడ్డప్ప ముసలాళ్ళను వెంటబెట్టుకొచ్చాడు. వచ్చీరాగానే మంత్రి పి. యే. అత్తగారు కొండయ్యను పిలిచింది:

"చూడబ్బాయి! మాకు భోజనాలు అవీ చూసేది నువ్వేనటగా ?"

"అవునమ్మగారు."

"ఇక్కడ కారమూ అదీ యెక్కువ వాడతారు. కాస్తాచూసి మరీ తెద్దూ."

"అట్లాగే అమ్మగారూ."

"అయ్యగారికి రాత్రిళ్ళు పెరుగు వేసుకుంటే జలుబు చేస్తుంది. వేడి పాలు గిద్దెడు పట్రా."

"సరే నమ్మగారూ."

"ఈ పెద్దాళ్ళిద్దరూ పళ్ళు తింటారు. అరడజను ఆపిల్లు, డజను బత్తాయిలు, మంచి స్వీట్లు అరకేజీ..."

ఆ లిస్టు యెంతకీ తెగలేదు. రేపుదయం టిఫిన్ ఏదుండాలో ముసల్ది యే కరువు పెడుతోంది. కొండయ్యకు బొడ్డులోంచీ కోపం రేగుతోంది.

"సరేనమ్మగారూ" అంటూనే వున్నాడు.

అంతలో పి.యే. మామగారు తగులుకున్నారు:

"నీ పేరు కొండయ్యే నటోయ్ ?"

"అవ్వా."

"యిద్దరు కానిస్టేబుళ్ళను తోడిచ్చారన్న మాట, మీ యిన్‌స్పెక్టర్, పోయిన మారు సి. అయి. మా వెంట స్వయంగా వచ్చాడు. మమ్మల్ని టాక్సీలో తీసుకొచ్చాడు. యిప్పుడు ఈ బస్సులో కూలేశారు. పోయినమారు గెస్టుహవుస్‌లో దించి యిప్పుడు ఈ కాటేజీలో పడేశారు."

"అప్పా రష్‌గా వుందప్పా కొండమీద."

"వుంటుందనే గదోయ్ మీకు చెప్పేది? ఆ పాత సి. అయి. మర్యాదస్తుడు. యితగాడెవడో రిక్రూట్ ! యెవర్ని యెలా గౌరవించాలో తెలీని కుర్రకుంకలు డిపార్ట్‌మెంటులో చేరారోయ్ !"

"అవునప్పా !"

ఈ మధ్యలో పి.యే. అత్తగారు జోక్యం కల్పించుకొని యేదో పురమాయించింది. నలుగురూ దయ్యాల్లా పట్టుకున్నారు. అదనీ యిదనీ ఆరుసార్లు కొండయ్యను బజారుకు తిప్పారు. వొకటే నస. కొండయ్యకు వోర్పు పోయింది. అరిగి, బర్స్ట్ కావడానికి సిద్ధంగా వున్న టైరులా తిరగడం మొదలుపెట్టాడు.

ఆ రాత్రి యెనిమిది గంటల ప్రాంతంలో, వొక డబుల్ కేరియరు మరొక సింగిల్ కేరియర్ శంఖుచక్రాల్లా రెండు చేతుల్లో పట్టుకొని, కొండయ్య కాటేజీ నుంచి బయటికొచ్చాడు. వో మూల బీడీ కాలుస్తున్న రెడ్డెప్పను చూసి 'నన్ను పీక్కుతింటున్నారు, తిండికి. రేపు గుడిలో నీ సావుందిలే. యీ ముసలోళ్ళు హైదరాబాదు చేరయినా తంటాలు పెట్టే రకం' అనుకున్నాడు.

కొండయ్యను రెడ్డెప్ప చూశాడు. దగ్గరకు వచ్చి మళ్ళీ ఓ పది యిచ్చి చెప్పాడు:

"ఈ పదికి బిస్కట్లు, పండ్లూ అవి పట్టుకరా. వాటిని వూరికిచ్చేవాళ్ళు యాడుండారు? యెన్నిటికని సస్తాం? యస్సయి యాభై నా సేతిలో పెట్టినాడు. నేనూ యాభై మిడక్కచ్చినా. అప్పుడే ముప్పయి ఖర్చయింది. ఈ ముసలోళ్ళు సూస్తే తిండికోసమే వచ్చినట్లుంది. రేపు పోయ్యేముందు అడ్లు, వడలు, పటాలు, బొమ్మలు, కాశీదారాలు యేమడుగుతారో? పంపిందాకా మనకు సావే."

రెడ్డెప్పవైపు కొండయ్య తన చిన్న కళ్ళతో చూశాడు. ఆ కళ్ళల్లో యాష్ట కొట్టొచ్చినట్లు కన్పిస్తోంది. పెదాలు విప్పబోతున్నంతలో మంత్రి పి. యే. మామ ముసలిపిలుపు వచ్చింది. రెడ్డెప్ప కాటేజీ వైపు పరుగెత్తాడు.

మఫ్టీలో తనపై అధికారం. ఆర్డర్లకు నిదర్శనంగా కొండయ్య చేతుల్లో రెండు కేరియర్లు. ఉదయం వెళ్ళిన హోటళ్ళు తప్పించి, మరో పెద్ద హోటలు మెట్లెక్కాడు. రెండు కేరియర్లను ప్రొప్రయిటరు టేబులు మీదుంచాడు. నోరు మెదిపే వోపిక కూడా లేదు. ఒక టేబులువద్ద కూలబడ్డాడు.

ఒక సర్వరు కేరియర్లందుకొని లోపలికి వెళ్ళాడు. మరొకడు కొండయ్యకు వడ్డిస్తున్నాడు. మూగగా కొండయ్య తింటున్నాడు. కొండయ్యను ఆ ఫోజులో యెన్నడూ చూడని ఆ హోటలు పాత సర్వరుకు నవ్వొచ్చింది. ఆపుకోలేక పోయాడు. యీ మధ్యనే చేరిన కొత్త సర్వరుతో యేదో మెల్లిగా చెప్పాడు. కొత్త సర్వరు బిగ్గరగా, తెరలు తెరలుగా నవ్వాడు.

అందరి చూపూ వాళ్ళవైపే. ప్రొప్రయిటరుకు చిరాకేసి కేకలేశాడు:

"కాసేపు తీరిక దొరికితే యిది హోటలని మర్చిపోతారు. సినిమా హాలను కుంటారు. యీ మధ్యన బాగా తిండెక్కువయింది."

కొత్త సర్వరందుకున్నాడు:

"మేమేం తిరిపెమెత్తుకోవడం లేదు. పన్జేస్తున్నాం, తింటున్నాం."

సర్వరు సమాధానం ప్రొప్రయిటర్ నసాళాని కంటింది. కొండయ్య కెక్కడో తగలరానిచోట తగిలింది. చేరి వారమైనా, యిద్దరు మనుషుల పనిచేసే వాణ్ణేం చెయ్యాలో ప్రొప్రయిటరుకు తోచలేదు. కొట్టకుండా తిట్టకుండా నిజం పలికినవాణ్ణి యే టొక్కులో తొయ్యాలో కొండయ్యకు తోచలేదు.

కొండయ్య తీక్షణంగా తన చిన్న కళ్ళతో సర్వరును చూశాడు. సర్వర్ నిబ్బరంగా చూశాడు. యేదో కదిలింది. తిట్లకు గొంతు పెగల్లేదు. అన్నం సయించలేదు. కేరియర్ల బరువందుకొని బయటపడ్డాడు.

బయట అప్పుడు అదేమో భారీ పెట్టుబడి పెట్టి తీసిన పంచరంగుల పౌరాణిక చిత్రంలోని వైకుంఠం సీనులావుంది, తిరుమల. కరెంటు దీపాల ధమక్ ధమక్ కాంతుల్లో భక్తుల రాత్రి మాయగా వుంది.

భక్తుల మాయరాత్రి!

ఈ సేవలు రేపు మరే అధికారం సకుటుంబానికో. మాపు మరే ఆర్డర్ల సపరివారానికో కొండయ్యకు దిక్కుతోచడం లేదు. సర్వరు నిజం పలుకు మనసును నిలువునా కాలుస్తోంది. రెండు నిండు కారియర్లు 'ఇంతింతై...' వోపలేనంత బరువవుతూ, బరువవుతూ, విసిరి కొట్టబోయ్యేంత దుర్భరమవుతూ... ●

○ 15 ఫిబ్రవరి 1980, ఆంధ్రజ్యోతి సచిత్ర వారపత్రిక